

Durée : 6 heures

Analysez et commentez, en hébreu, le texte suivant :

בזכות המרד הציוני המתמיד

ההווה היהודית העולמית מתאפיינת, על סף שנת האלפיים, בשני קווי אופי מנוגדים. מצד אחד, מעולם לא היתה היהדות העולמית כה מאוחדת מבחינה מדינית, ומצד שני – אף פעם בעבר לא היתה היהדות כה מפוצלת מבחינה תרבותית. האחדות המדינית מתרכזת סביב למדינת ישראל, בעיותיהם של יהודי ברית המועצות, העמידה נגד מגמות ניאופאשיסטיות ועוד. אולם כל אלה הנם נושאים זמניים וחולפים. לעומת זאת, הממד התרבותי הוא מתמיד ואף מעמיק. העם היהודי מפוצל ומפורד שתי וערב בין דתיים לחילוניים. והדתיים מפולגים בין הזרמים השונים, שהקרע ביניהם הולך ומעמיק בשאלות גיור, נישואי תערובת וחוק השבות; ישנו פיצול בין יהודים שהם חלק בלתי נפרד מארצות הולדתם לבין אלה החיים במדינתם הריבונית לאומית; בין יהודים דוברי שפות שונות, התורמים לתרבות ארצותיהם ולא רק נהנים ממנה. האזון בין האחדות המדינית לפירוד התרבותי עלול להתערער בעתיד מפני אופיה החולף והמשתנה של הראשונה, לעומת השריר והמתמשך של השנייה. נוכח מגמות אלה זקוקים יהודי העולם המבקשים לשמור על הזהות היהודית כעם בעל יהוד משלו לאידיאולוגיה של מרד במציאות הקיומית. מכל הזרמים והתנועות שעמדו בעבר ושעדיין ממשיכים להיאבק בהווה על היחוד היהודי – הציונות היא ההשקפה הכוללת ביותר. האורתודוקסיה היהודית הקנאית מייצגת רק חלק קטן מן העם. וככל שהיא מקצינה את עמדותיה כן היא מרבה פירוד. הזרמים הדתיים המודרניים, הרפורמים והקונסרבטיבים, אף הם מאגדים רק חלק מן היהודים. והיהודים החילוניים נותרו בלי אידיאולוגיה מכוונת מלבד תמיכתם המדינית במדינת ישראל. הציונות כתנועה פלורליסטית השכילה בעבר ויכולה להצליח גם בהווה לאגד בתוכה את כל הזרמים השונים והמנוגדים זה לזה על בסיס של מכנה לאומי משותף. אולם לשם כך היא צריכה להעמיד במרכז התודעה היהודית רעיון שהיה מודחק עד כה בנבכי נשמתה.

במרצת מאה שנות קיומה הבליטה הציונות את מגמת הנורמליזציה הלאומית במחשבתה ובמעשיה. כזה היה הרעיון של השיבה אל המולדת ההיסטורית, רעיון החזרה אל עבודת הכפיים והפרודוקטיביזציה של המוני העם, כמו גם הקמת חברה סוציאליסטית, המאבק המדיני למען זכות ההגדרה העצמית, השאיפה למתן אופי ממלכתי לחברה היישובית ועוד כהנה וכהנה. היסוד האי-נורמלי היחודי בא לידי ביטוי בעיקר בדרכים שהיא נקטה על מנת להגשים את חזונותיה. כך הפכה השיבה אל הטבע לאידיאל, עבודת הכפיים – לערך (דת העבודה), מלחמת המעמדות – לסוציאליזם קונסטרוקטיבי, המעורבות הלאומית של תנועת הפועלים – לאוטופיה שתפנית, ותנועת ההגירה ביקשה להיות קיבוץ גלויות. האמצעים האי-נורמליים קיימו את המגמות הנורמליות ובלעדיהם כל אלו לא היו מושגות. ללא ההתיישבות החקלאית, העבודה העברית, התנועה הקיבוצית והאידיאולוגיה של קיבוץ הגלויות – לא היתה קמה

המדינה ולא היתה מחזיקה מעמד נוכח העוינות המקיפה אותה. אולם במהלך ההיסטוריה הוכרעו האמצעים היחודיים על-ידי המגמות הנורמליות, והחברה במדינת היהודים דומה יותר ויותר לחברות אחרות. עתה, לנוכח המצב הקיים הגיעה השעה לשנות את סדר הדברים. יש להציב בפני העם היהודי מגמות של אי-נורמליות ולתמוך בהן במעשים נורמליים.

מבחינת יהודי התפוצות החפצים בכך, גיבוש תודעת היחוד בחברה הנעשית יותר ויותר אחידה, משמעו העלאת התחושה האתנית לדרגת הכרה לאומית כוללת. הכרה זו תהיה מעין הכרזה מורדת שהעם היהודי הגו אחד, על אף שאיננו מרוכז ברובו בטריטוריה הלאומית שלו, איננו דתי ברובו והוא דובר שפות רבות וחי בתרבויות שונות; ומשום כך אין בכוונתו להיכנע להתפתחות האובייקטיבית. וכשם שאבות אבותינו נאבקו בשם הציונים הדתיים, הוא מורד עכשיו בשם עקרונות לאומיים. מרד זה מחייב לחדד את תודעת הגלות.

הגולה במובנה המדיני והכלכלי נעלמה עם הבחירה שניתנה ליהודים, לבוא אל ארצם הלאומית או להישאר במדינות הולדתם. לגבי אלה אשר בחרו בתפוצה – תודעת הגלות היא תנאי ליהדותם. הגלות לא במשמעה החברתי הכולל, בבחינת "בכל מקום שבו מצוי עוול ואי-צדק שם גלות", וגם לא רק במובן הדתי-המסורתי של גלות השכינה והציפייה לימות המשיח. אלא גלות כנסיון היסטורי כולל של עם יוצא דופן, שהוא מיעוט בכל מקום והנאבק על קיומו הקיבוצי. תודעת גלות זו אינה אוניברסלית אלא יהודית-לאומית.

רצונם המורד של היהודים לשמור על אחדותה של האומה, מביא בהגיונו הפנימי להכרה במדינת ישראל כמרכז; שהרי, לאומה מפורזת, שאין לה מסגרת טריטוריאלית ותרבותית, דרוש מוקד שיחבר חלקיה זה אל זה. שום תפוצה לא תוכל למלא את מקומה של ישראל בתפקיד היסטורי זה. אולם, על-פי אותו עקרון אחדותי, כשם שיהודי התפוצות צריכים לטפח את המרכז כן נדרשת ישראל לעודד את המגמות האוטונומיות, התרבותיות והרעיוניות בתפוצות. בכך יוצר האיזון האי-נורמלי בין התלות לעצמאות ההדדיים.

ההכרה במרכזיותה של מדינת ישראל מחייבת להבחין בין מדינה כארגון אטטיסטי בעל תפקידים חיוניים נורמליים וחולשות טבעיות (הנובעות מעצם פעולתו בהיסטוריה), לבין המדינה כמקיימת

ערכים יהודיים, הנוצרת את המסורת ההיסטורית, המחזקת אחדותו של העם ומגלמת את שינוי מעמדם של היהודים בקרב העמים.

הקשר המיוחד של יהודי התפוצות אל המדינה תובע מהם להכיר בעלייה אליה כמעשה המקשר החשוב ביותר וכביטוי העליון של המרד נגד המציאות. העלייה, גם כאשר היא מצומצמת, ואולי דווקא מפני צמצומה, צריכה להיות בבת-עונה של "היהדות המורדת". בצד העלייה צריך לימוד השפה העברית לתפוס מקום מרכזי. שהרי המאמץ שיושקע בלימוד שפה, שאינה אופנתית ואינה מביאה רוב תועלת לשוקד עליה, תהיה ביטוי עממי חשוב לרצון הקיום הקיבוצי. לבסוף, העקרון האי-נורמלי האחרון, הקושר ומאגד את הקודמים לו, הוא הזכות השווה להתערבות הדדית; בכל התחומים היחודיים שמורה לעם היהודי בתפוצות ובמדינת ישראל הסמכות להתערבות הדדית. והמדובר הוא במעמד הדת בחברה, בחינוך היהודי, בריבוי הטבעי, בעלייה ובהגירה ובהבטחת אופיה היהודי של המדינה. אלא שהמחשבה הפורה בתחומים אלה תוכל להתפתח ולהשפיע רק במסגרת הנועה כלל-יהודית.